

૪૧૯૩

સ્નેહલિલા.

વ્રજ ભાષામાંથી ગુજરાતી ટીકા સાથે

જનનાવી પ્રસિદ્ધ કર્તાર

છગનલાલ ખુશાલજી

વાઝાસીતારના ચાતુરવેદી મોઢા આલેખ.

પ્રત ૧૦૦૦



અમદાવાદ—આર્યોદય પ્રેસ.

સને ૧૮૮૬.

સંવત ૧૯૪૫.

દીપ્ત ૩. ૦-૧-૬

૪૧૯૩

રમેહાલિલા

વ્રજ ભાષામાંથી ગુજરાતી ટીકા સાથે

પનાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર

છગનલાલ ખુશાલજી

વાવણીનારના ચાતુરવેદી મોઢા બ્રાહ્મણ

પ્રત ૧૦૦૦



અમદાવાદ—આર્યોદય પ્રેસ.

સને ૧૮૮૯.

સંવત ૧૯૪૫.

કીમત રૂ. ૦-૧-૬

અર્પણ પત્રિકા.



શેઠજી. માણકલાલજી લાલભાઈ સાહેબ
રહેવાશી શીણોરના રાજ્ય વડોદરા.

આપનો ઇશ્વર સંબંધીમાં અતી પ્રેમ હોવાથી આ પ્રેમ
લક્ષણા ભક્તીનું પ્રજ્ઞ ભાષાનું પુસ્તક ગુજરાતીમાં ટીકા સાથે ગના-
વ્યું છે. તેની સાથે આપનું અગર નામ જોડવાની મારી અબ્બી-
ભાખા છે, તેથી આ પુસ્તક આપને અર્પણ કરું છું. તે સ્વીકારશો.

બી. ઇગનલાલ ખુશાલજી,

રેવાશી વાઘસીતોરના.



સ્નેહ લિલા.

દોહરા.

એક સમે બ્રજબાસિકી, સુરતિ કરી હંપિરાય,
નિજ જન અપના જનિકે, ઉદ્ધવ લિયે બુલાય. ૧

એક સમે શ્રીકૃષ્ણ ચંદ્ર મથુરામાં બીરાજમાન હતા. તે વખતે જોકુળ અને બરશાળા વગેરેના રેવાશીયો યાદ આવ્યાથી, પરમ સખા અને ભગવદીય સમગ્ર ઉદ્ધવજીને પોતાના પાસે બોલાવ્યા.

કૃષ્ણ બચન ઐસે કહ્યો, ઉદ્ધવ તુમ સુનિ લેહુ,
નંદ યશોદા આદિકે, વા બ્રજકોં સુખ દેહુ. ૨

શ્રીકૃષ્ણ ઉદ્ધવજી પ્રત્યે કહેછે કે મારા મનમાં એમ આવેછે કે નંદજી તથા યસોદાજીને મળી વ્રજવાશીયોને અતી સુખ આપું.

બ્રજબાસી બહુલ સદા, મેરે જીવન પ્રાન,
તા તેં નિમિષ ન ખિસરોં, નંદરાયકી આન. ૩

એ વ્રજ વાશીઓ મને અટકા પ્યારા છે કે જાણે મારા પ્રાણ સમાન છે. તે કારણથી તેઓ એક પણ માત્ર પણ મને વીસરતા નથી. હું નંદજીના સોગન ખાઈને સત્ય કહું છું.

હુમ ઉનસોં ઐસો કહ્યો, આવેગે રિપુજીત,
અબ તોરે કેસે બને, પિતા માતસોં પ્રોત. ૪

જ્યારે હું જોકુળમાં મથુરા આવ્યો ત્યારે તેમને મેં કહ્યું હતું કે મથુરા જ્યાં કંસને જીતી થોડા દીવસમાં પાછો આવીશ. પણ અહીં આવવાથી વસુદેવજી અને દેવકીજી જે મારાં માત

પીતા છે તેનાથી હેત તોડી ત્યાં જવું એ ધણું વીચાર બરેલું છે.

ઉદ્ધવ વે અજયોષિતા, ઉનકૈ મેરો ધ્યાન,

તિન્હે જય ઉપદેશદો, પૂરન અહ્મજ્ઞાન. ૫

હે ઉદ્ધવ જે વ્રજની ગોપીયો છે તે રાત્રી દીવસ ગાઈજ સ્મરણ કર્યા કરે છે. તેને તમે અહા જ્ઞાનનો ઉપદેશ કરો કે તે નીરગુણ અહાનું ધ્યાન કરે.

વાગો અપને અંગકો, કીટ મુકુટ પહિરાય,

શ્રુતિ કુંડળ માલા દધ, અપનો ભેષ બનાય. ૬

ઉદ્ધવજીને પોતાનો વાગો, મુગટ કાનનાં કુંડળને મુગ્તાગા-
ળા પેરાવીને પોતાના જેવો વેષ બનાવ્યો.

અરૂ અપનો રથ સાજિકે, સુત સારથી દીન્હો,

ઉદ્ધવ ચરન પરનામ કરિ, રથ આરોહન દીન્હો. ૭

વળી પોતાનો રથ સજ કરાવીને અને સુતનામે સારથી સ-
હિત મંગાવી આવ્યો. એટલે ઉદ્ધવજી સાષ્ટાંગ ડાંડવત અર્ચારબીંદ
માં કરી રથ ઉપર બેઠા.

બિધાવંત બિવેકવંત, શીલવંત ગુણ શુદ્ધ,

ચતુર ચિન્હ જનન સખે, યો પ્રખિન શ્રી ઉદ્ધ. ૮

ઉદ્ધવજી સર્વ ગુણ સંપન્ન વીધાવંત વીવેકવંત શીલવંત
અને ચાતુરીના ભેદના સગજવા વાળા હતા.

પરમ સખા શ્રી કૃષ્ણકો, સુર ગુરૂ શિષ્ય પ્રવીન,

તાતૈં લાયક પાઠ્યો, અજકોં આયસુ દીન્હ. ૯

શ્રીકૃષ્ણ અંદ્રતા પર્મસખા, ને વિશ્વામિત્રના શીષ્ય તેથી ગુ-
ણનો ભંડાર જાણી શ્રીકૃષ્ણઅદ્રે વ્રજમાં જવાની આજ્ઞા કરી.

રથહુ જોરિ ઉદ્ધવ ચલે, અતિ અનંત મન કામ,

દિનકર ધર પ્રાપ્તિ ભયે, ગયે નંદકે ગામ. ૧૦

રથ જોડાવી તેમાં બેસી અતી આનંદથી ગન દાગના પુ-
ણું કરવા સુર્ય અસ્ત થવાની વખતે નંદજીને ગાગ પોઆ.

ચહુદિશિ ગોધન આવહી, વૃષભાનહુકી ગાય,
બચ્છા બચન લાગત ભલે, મનો નાય ગુન નાય. ૧૧

ચારે તર્ફથી ગાયોનાં જુથ આવે છે. તે સમયમાં વાછાંતું
ખરાડ્યું ને ગાયોનું રાંભવું સાંભળી ગનને અતી આનંદ ઉત્પ-
ન કરે છે.

અપની અપની મંડળી, મિલે ગ્વાલકે વૃંદ,
મુરલી મધુર બજાવહી, ગાયહી ગુન ગોવિંદ. ૧૨

ગોપ ગ્વાલ પોતાની મંડળીમાં અતી આનંદથી મધુરી મો-
રલી વગાડતા શ્રીકૃષ્ણચંદ્રના ગુણગીત ગાતા થકા ગામમાં
આવે છે.

ગો દોહન મોહનત્રિયા, ટેરત લે લે નામ,

ગોરજ ઉડિ અંખર લગી, છબિ પાવત નંદ ગામ. ૧૩

ગોપીકાઓ ગાયો દોવાને સાડ તેનાં નામ દેખ દેખને બો-
લાવે છે. અને ગાયોની ખરીયોવડે જે રજ ઉડેલી તે તેગના
વસ્ત્રો ઉપર ઠરવાથી અતી અદભુત છબી દેખાય આપે છે. એ
પ્રકારે નંદ ગામની સુંદર શોભા થઈ રહી છે.

તખ ઉધ્ધવ રથ હાંકિકે, ગયે નંદડી પોર.

નંદ યશોદા દેખિકે, સનમુખ આવે દોર. ૧૪

પછી ઉદ્ધવજી રથ હંકાવીને નંદજીની પોળે ગયા. અને નં-
દ યસોદાએ વેગજેથી રથ જોઈ (મનમાં કૃષ્ણ આવ્યા એમ જા-
ણી) અતી હર્ષ સહીત દોડતાં રથ ભણી આવે છે.

ઉદ્ધવ રથતે ઉતરિકે, મિલે નંદકુ ધાય,

નયન યુગલ જલસોં ભરે, આનંદ ઉર ન સમાય. ૧૫

ઉધવજી રથથી કિતરી દોડતા નંદજીને ભેટે છે. અને આ-
તી આનંદ દેવાથી જાંઘે નેત્રોમાં પ્રેમનાં આંસુ ભરાઈ જાયછે.

કર શુભી શ્રદ્ધાં ચલે, સુત સનેહકે ભાય,

આસન વસન બધું વિધિદિયે, નિજ મંદિર પધરાય. ૧૬

નંદ યશોદાજીએ પોતાના પુત્રના પરમ સંગી જાણી કદ-
વનો હાય પક્કી ઘરમાં રાહ ગયાં. ને આસન વજ્ર વીંધનાં
આગી પોતાના મંદિરમાં પધરાવ્યા.

અરુ અદન બહુ પુણ્ય જલ, ધૂપ દીપ છત્યાદિ.

વિધિ પૂર્વક પુજા કરી, સુખ સજ્યા કુસુમાદી. ૧૭

વળી અદન પુષ્પ જળ ધૂપ દીપ અનેક પ્રકારના પુખ્તના
પદાર્થો લાવી વિધાપૂર્વક પુજાકરી સુખ સજ્યામાં બેસાડી સુગં-
ધીદાર પુષ્પો લાવી પાસે મુક્યા.

નંદ યશોદા પ્રેમસોં, પુછન લાગે ખાત,

સુરસેન્યકે પુત્રકી, કંઈ પરમ કુશલાત. ૧૮

પછી નંદ અને યશોદાજીએ આતી આનંદભરે મથુરાના સ-
માચાર પુછતા માડ્યા. તેમાં પ્રથમ વસુદેવજીની કુશળતા પુછી.

જિનકે પર બાલક હુતે, બદિ પરે કે કાજ,

કેતક દિન હુચિત બયે, દુષ્ટ કરકે રાજ. ૧૯

પછી કહ્યું કે આ વસુદેવજીના છ બાળક દુષ્ટકંસ રાજાએ
મારી નાખ્યા. ને વળી જાંબીજાનામાં કેદ કર્યો તેથી તેઓને ઘણા
દીવસ દુઃખ સોનવું પડ્યું.

ભડી ભદ્ર સે યા સંહત. કષ્ણ કિયો હુત કંસ,

તા જિનતે સુખ પાવહી, માતુ પિતા યદુ વંસ. ૨૦

પણ એક વાત સારી થઈ કે કષ્ણ સેન્યા સહીત કંસનો
નાસ કર્યો. (મારી નાખ્યો) તે દીવસથી કષ્ણના માત પિતા જે

વસુદેવજી દેવકીજી સુખ શાંતીમાં છે.

જાકે અષ્ટાદશ ત્રિયા, રામ કૃષ્ણ સુત દાવ,
સરભરતા વસુદેવકે, કહો કીનપે હોય. ૨૧

વસુદેવને અરાડ આપ્યો છે, તેમાં માત્ર બળદેવ ને કૃષ્ણ એ
બે પુત્ર છે, તેથી વધારે હંત કઈ આ ઉપર છે? તે કહો.

દેવનકે મંગલ ભયે, વાસુદેવ જનમંત,
ધર ધર પ્રતિ સખ સુરનરકે, દુંદભિ બજે અનંત. ૨૨
વાસુદેવ કહેતાં કૃષ્ણનો જન્મ થયો ત્યારે દેવતાઓને ધેર
ધેર અતી આનંદ થઈ રહ્યો હતો, અને દુંદભીનાં વાજાં વા-
જ્યાં હતાં.

પરરાણી દેવક સુતા, સુકૃતા પરમ કૃપાલ,
તાકે ગૃહ પ્રગટિ ભયે, કૃષ્ણ કંસકે કાલ. ૨૩
દેવક રામની પુત્રી જે દેવકીજી તે પરરાણી છે. તેનું આ-
તી ઉત્તમ સુકૃત છે કે, જે કંસના કાળ શ્રી કૃષ્ણ તેને ધેર જ-
ન્મ લેધો.

ઉધવ તાતેં કીજિયે, ઉનકો સુમરન ધ્યાન,
અખકૃંધાં કળ દેખિહાં, અનંદ બધાએ કાન. ૨૪
હું બ્રહ્મજી તે કારણથી રાત્રી દીવસ તેમનું સ્મરણ અને
ધ્યાન કરીયે છીયે. આનંદના સાગર હવેના વધારવાવાળા કહાન
હવે કાઈ વખત અમે નજરેથી દેખીશું? (અહીં આવશે?)

સુકૃતક સુત આયે ઇહાં, રામ કૃષ્ણ લે જાન,
તખતેં તન ગતિ દ્વે ભઈ, ઇહાં દેહ વહાં પ્રાન. ૨૫
જે દીવસે સુકૃતક સુત (અકુરજી) અહીં બળદેવજી ને ક-
ષ્ણ બંનેને લેવા સાર આવ્યો. અને લઈ ગયો, તે દીવસથી આ
દેહની બે પ્રકારની અવસ્થા થઈ છે. તે એવી કે અહીં તો જો-

ળાયું છે, ને ત્યાં અમારા પ્રાણુ છે.

નયન યશોદા જલ ભરે, કંઠ સ્વાસ નહિં લેત,

કહિ કહિ ખાતે પુત્રકી, હીયો ભરિ ભરિ દેત. ૨૬

જસોદાજીયે કૃષ્ણા રસથી જાંને નેત્રોમાં જળ ભરી રૂદન કરતાં થકાં કંઠથી સ્વાસ પણ લેવાનો નથી. અને પુત્રની અનેક મનોરંજક અમલકારી ક્રિયા ઈચાદ કરી, હેંકુ ભરી બારી આવ્યા છતાં, ઉદ્ધવ પ્રત્યે વાત કરે છે.

નિમિષ નિમિષ મહુ ઝગરતે, વે મોસોં દો બ્રાત,

અખ કીધો કખ દેખિ હૈં, ચોરિ ચોરિ દધિ ખાત. ૨૭

હે ઉદ્ધવજી ધડી ધડી અને પળ પળમાં રાગ (બળદેવ) અને કૃષ્ણ એ જાંને બાઈયો મારાથી ઝગડો કરતા. અને ધરમાંથી ચોરી ચોરી દહીં, અને માખણ ખાતા. એવું કાંઈ વખત પાછું મારા જોવામાં આવશે.!

મોતનકી માલા ગરે, રાજહંસ ગતિ દોર,

ચહુ અંગન કખ દેખિ હૈં, રામ કૃષ્ણકી જોર. ૨૮

તેમના કંઠમાં મુલ્યવાન સુપેદ મોતીની માળાયો પેરી થકી રાજહંસની ચાલ ચાલતા થકા એ જાંને બાઈયોને મારા આંગણમાં રમતા હવે હું ક્યારે જોઈશ.?

પીતાંબરકી ઝોટની, અરૂ ખાજત મૃદુ યેન,

અખ કીધો કખ દેખિ હૈં, બન બન ચારત ધેન. ૨૯

પીતાંબરથી કમર કશી થકી અને મધુરી વેણુ વગાડતા, તથા વન વનની અંદર ગાયો ચરાવતા એવા (બળરામ અને કૃષ્ણ મને) કાંઈ દીન દેખાશે.?

વેતો ભુખે હોતહૈ, ખાત કાલકી ખાન,

ઉહાં કહો કો રાખિહૈ, ધૃતસોં રોટી ખાન, ૩૦

(હે ઉદ્ધવજી) એમને સવારનાપરમાં ભુખ લાગતીહશે અને ત્યાં ધીમે ચોપડીને રોટલી કોણુ રાખી મુકતું હશે ?

ખાત કહો ઇક દિવસકી, તુમસોં સઘે સુનાય,
હિયેમેં કરવત ચલે, ચિતે ચિતે બહુ જાય. ૩૧

(હે ઉદ્ધવજી) હું એક દીવસની વાત તમને સરવે સંભળાવું છું, તે વાત જ્યારે મને સાંભારે છે, ત્યારે જાણે રહ્યમાં કરચલના વેહુર પડતા હોય તેમ થાય છે.

ઉદ્ધવ પય ઉકને ચલ્યો, હું દોરિ તજી અંગ.

પીછે તે મેરો લલા, દધિ કો ભાજન ભંગ. ૩૨

હે ઉદ્ધવજી એક દીવસ હું કૃષ્ણને ધવરાવતી હતી, અને યુદ્ધા ઉપર દુધ મુકેલું હતું. તે વધારે તાપ લાગવાથી, ઉભસઈ જતું હતું. તેથી ઉતાવળી ઉતાવળી કૃષ્ણને નીચે ખેસારી હું દુધ ઊતારવા દોડી. તેથી મારા લાલાને એટલી બધી રીસ ચડી કે દહીંનાં તમામ ગોરસ ભાગી નાખ્યાં.

મોહિ દષ્ટિ અતિ રિસ ભઈ, થોરે દધિકે કામ,

ઉખલસોં આનાંદ ધન, મેં બાંધે ગહિ દામ. ૩૩

વાશણો ભાગેલાં જોઈ મને અતી કોપ ચડ્યો. હે ઉદ્ધવ થોડાંશેક દહીંનું નુકશાન થવા ઉપર, હું કોધાંધ થઈ દોરડાં વતી કૃષ્ણને બાંધી બાંધણીથી બાંધી મુક્યો હતો.

તા દિનતેં ખટકત સદા, મેરો ચહુ અખિએક,

ઐસો કહકો સંભવે, સુત સોં અવગુન એક. ૩૪

તે દીવસથી જ્યારે મને એ વાત ઇયાદ આવેછે, તે વખતે મારા મનમાં એક જાણે કરીતો ધા લાગી જતો હોય તેમ થાય છે. એવા મારા અવીવેકી અને નીરહયપણાનો અતી પશ્ચાતાપ થાય છે. અરે એવી તે કોઈ મારા જેવી નીરહય મા હશે? કે

છોકરાના થોડા વાંક અને જરા અવગુણુ ઊપર આટલો બધો
જુલમ કરતી હશે? એમ કહી રદન કરેછે.

તબ ઉધ્ધવ ઐસી કહે, સુતકે સુનો સંદેશ,

ઉનકો નાહિન બીસરોં વા વૃજકો આવેશ. ૩૫

ત્યારે ઉધ્ધવજી બોલ્યા. સાંભળો, તમારા પુત્રે જે મારી
સાથે સંદેશે કહાવ્યો છે, તે તમે સાંભળો. તમારો પ્રેમ અને વ્ર-
જવાશીનો ખ્યાર જરા પણ તેમને વીસરતો નથી.

તુમહિ પાય લાગન કહ્યો, જલસોં નયન ભરાય,

મૈયા મોહિન બિસરોં, બડો કિયો પય પાય. ૩૬

તમને સાધાંમ ડંડવત કહ્યા છે, તે વળતે તેમના નેત્રામાં-
થી પ્રેમનાં આંસુ ટપકતાં હતાં. અને રડતાં રડતાં કહેવા લાગ્યા
કે માતૃશ્રીએ મને પોતાનું દુધ પાછને મોટા કર્યો છે. તેથી માતા
મારા રદયમાંથી એક ક્ષણ પણ વીસરતાં નથી.

જાદિન તેં આયે છહાં, છાંડ્યો ગોકુલ ગામ.

તાદિનતેં કોના કહે, કાન્હ કાન્હ બલિજવ. ૩૭

જે દીવસથી હું અહીં મથુરામાં આવ્યો છું, તે ગોકુળ છો-
ડ્યું છે. તે દીવસથી થોડાં થોડાં અને અધીરાં થઈ મને કાન,
કાન કહીને કોઇ બોલાવનાર નથી.

જબ હમ તુમતેં બીછુરે, આયે મથુરા માંઝ,

મેં કબહુ નાહી પિયૌ, ધિયા પ્રાત અર સાંઝ. ૩૮

વળી એવું પણ કહ્યું છે કે જે દીવસથી તમારો વીયોગ
થયો, અને હું મથુરામાં આવ્યો, તેદીવસથી સવારે કે સાંજે
મેં દુધ પીધું નથી.

અર તુમ બાબા નંદસોં, ઐસો કહિયો જાય,

વે તુમનીકે રાખિયો, ઘોરી હુમરી ગાય. ૩૯

વળી મને એમ પણ કહ્યું છે કે નંદ બાળાને તમે કહેજો કે
મારી ઘોળી ધુમરી ગાયોને સંભાળીને રાખે ને તેમની બરદાસ કરે.

મન બચ કર્મ સહેત ધરિ, કરિ હૈ પૂરન કામ,

આવેંગે દિન પાંચમે, હુમ લેયા બલ રામ. ૪૦

વળી એમ કહ્યું છે કે યોડુ કામ બાકી છે, તે પુર કરી
થોડા દીવસ પછી, હું તથા ભાઈ બળરામજી બંને જણ તમોને
મળવા સાડ આવીશું. એવો અમારા તન મનમાં રતેહનો આવે-
શ ભરાયલો છે.

રાજપાટ સિંઘાસના, ખાન ખાન સુખ દેત.

યા બ્રજ સુખ પાવત ભલે, બનમે વટ સકેત. ૪૧

વળી એમ પણ કહ્યું છે કે મથુરામાં રાજપાટ ખાન પા-
ન રાજ્યાસનનાં અનેક વિધીનાં સુખનાં સાધન તૈયાર છે, પણ
જે બંસીગટની છાયાના એક પળના સુખની બરાબર લાગતું નથી.

ખાત કહુત ખીતી નિશા, તમચર કીન્હે ગાન,

માનો ગરજન મેઘકો, ધર ધર દધિ મથાન. ૪૨

એમ રતેહની અને ખિતીની વાતો કરતાં કરતાં રાત્રી વી-
તી ગઈ અને જનવરોનો એચાટ થતા લાગ્યો. વળી ગામમાં ઘેર
ઘેર વલોણું ફરવાથી ગંભીરતાનો અવાજ હોવાથી જાણે મેઘ ગ-
ઈ રહ્યા હોય તેવો દેખાવ દરસવા લાગ્યો.

ઉદ્ધવ ઉઠિ યમુના ગયે, કીન્હે જુમના સનાન,

સેવા સુમિરન સખ કિયો, જો અપનો ઉનમાન. ૪૩

ઉદ્ધવજી ત્યાંથી રજા લેઈ ઉઠી જુમનાંજી તરફ ગયા. દેહ ક-
ત્ત કરી નહી ઘોઈ જે પોતાનું નીત્ય નીયમ હતું તે કર્યું.

કરિ કૃત આયે ઘોષમે, ઉદ્ધવ મન આનંદ,

યા બ્રજ સુખ પાવત ભલે, પૂરન પરમાનંદ. ૪૪

ઊઘવજી પોતાનું કામ આટોપી નીવૃત્તયજી અતી આનં-
દભેર જુગનાંજીથી પાછા ગાગમાં આવ્યા. આવતાં આવતાં વી-
ચાર કરે છે કે જોહો? આ જગમાં પરમાનંદ જે શ્રીકૃષ્ણ અતી
સુખ પામતા હશે, એમાં સંદેહ નહીં.

અપને અપને ધાતમે, બાહિર નિકરી ગવાર,

રથ દેખ્યો શ્રી કૃષ્ણકો, નંદમહેર કે દ્વાર. ૪૫

તે સમયમાં ગોપીકાઓ પોતપોતાના ઘરમાંથી બહાર નીક-
ળી અને જુવેછે તો નંદજીના ઘરની પાસે શ્રીકૃષ્ણનો રથ જો-
વામાં આવ્યો.

જૂથ જૂથ એકે ભધ, કીન્હો એહિ બિચાર.

યહ નાહિ સુત નંદકો, હૈ કોઉ પ્રતિહાર. ૪૬

અને ગોપીઓનાં ટોળે ટોળાં ભેગાં થઈને ત્યાં જઈ તપાસ
કરેછે. તો માલમ પડ્યું કે આતો કૃષ્ણ તો નહોય, પણ કોઈ
સેવક છે એમ નીશ્ચય થયો,

ઉઘવપૈ ગોપી ગધ, કીનો વંદન પાન,

સીસ નાધ આદર કિયો, સખા કૃષ્ણકો જાન. ૪૭

પછી ઊઘવજી પાસે તમામ ગોપીઓ આવી, અને નમ્રતા-
થી આદર સતકાર કરી શ્રીકૃષ્ણના મીત્ર બાણી મુસ્તક નગાવી
પગે લાગી,

ઉઘવ જગ આયે ભલે, કહો કૃષ્ણ કુસલાત,

ઉહાં જાધ કીની ભલી, કહો કષ્ટ ઉત્તમ બાત. ૪૮

ગોપીઓ કહેછે ઊઘવજી તમે ભલે પધાર્યા. કૃષ્ણના ક્ષેમ
કુશળતાના સમાચાર કહો, ત્યાં જઈને સારું કર્યું? તે વીશેની ઉત્તમ
પ્રકારની વારતા કહો,

તુમ સાચેઉ તમ સખા, મન બચ કર્મ સહેત,

પ્રાનનકેં હુરિ લે ગયે, પિંડ દાન તુલ્ય દેત, ૪૯

ગોપીયો કહેછે. તે ઉદ્ધવજી, તમેને તમારા સખા જે ક-
ળ્યુ એ યંત્રેજાણા સાચા જોડાને સમજ્યુ છો. તેથી તમારા મ-
નના વીચારોનો કોઈ પાર પામતું નથી. હમારા પ્રાણ તો કળ્યુ
ગયા ત્યાં લેતા ગયાછે. હવે પાછળથી તમે પિંડ દાન દેવા
આવ્યા છો. ?

ઉધ્ધવ હુમતો બાવરી, કરે કળ્યસો પ્રીતિ,

ઉહાં જામ છોડી સખે, નંદ ગામની પ્રીતિ. ૫૦

ઉદ્ધવજી હમે તો ગાંડી અને દીવાની બની ગઈગેછીયે.
અમારે હવે શું બીજનથી ક્યારે પણ કંઈ પ્રીતી કરવાનો છે. ?
અને એમણે તો ત્યાં જઈને નંદ ગામની જે રીત હતી તે
મુકી દીધી છે.

વા બ્રજ કળ્યહુક આમ હૈ, મૈયાં કે હિત કાજ,

બ્રજ યુવતિનકે ના ભયે, ભયે ઉહાંકે રાજ. ૫૧

ઉદ્ધવજી ? અમે તમને એટલું પુછીગેછીયે કે પોતાનાં માત
પીતાની મુત્રાકાત કરવા કોઈ વખત અહીં આવશે. ? અમે [વ-
જ વીનતાના] તો નયયા. ત્યાંના રાજા થયા એટલે સવં લુલી
ગયા હશે.

હુમ શ્રવન છાંડિ સુનિ, મોર પીછ બન ધાન,

સુરભી સાંચી ચિત્રકી, તાહિ દેહ સકુચાત. ૫૨

ઉદ્ધવજી ? અમે કાને એમ પણ સાંભળ્યું છે કે મોરનાં પી-
છાં અને સાંચી ગાયો, તથા ચિત્રની ગાયોની તસવીર જોઈ કળ્યુ
મનમાં સંકોચ રાખેછે, તે શરમાય છે, એ વાત ખરી. ?

તથ ઉદ્ધવ એસી કહી, સુનો સકલ બ્રજનાર,

ખાત કહૈં પરબ્રહ્મકી, આતમ તત્વ બિચાર. ૫૩

ત્યારે ઉદ્ધવજી બોલ્યા કે હું બ્રહ્મની યુવતીયો હું તમને ની-
રગુણ પરીબ્રહ્મ નારાયણની એક વાત કહું છું, તે સાંભળો. જેથી
તમને આત્મજ્ઞાન તથા તત્ત્વજ્ઞાનનો વિચાર તાદ્રશ્ય દેખાશે.

વેતુમપર કરિહું કૃપા, પ્રભુતા જાની પરમ,

તજિયે નાતો ગામકો, ભજિયે પૂરન બ્રહ્મ. ૫૪

તેમણે તમારી પરમ ભગ્ની બાણી તમારા ઉપર અતી કૃપા
કરીને કહાવ્યું છે કે હવે આપણો સ્પર્શ સ્પર્શનો જે સંબંધ અને
જે ગામ અને આ દુનીયાદારીની સગાઇ, તે છોડી દો, અને પ-
રીબ્રહ્મ નીરંજન નીરાકાર રૂપે ભગ્ને.

છાયા માયા રહિત હું, નહિ હોત ઉનમાન,

હરિ તુમસોં અસો કહ્યા, ભજિયે શ્રી ભગવાન. ૫૫

વળી કહ્યું છે કે આ દેહ છે, તે તો નાશવંત પદાર્થ છે.
એનો કોઇ વાતનો નીરંધાર નથી. ને કઈ વખત એ પડશે, તે
પણ નક્કી થતું નથી તો એવી જુદી માયાને શા માટે વળગી
રહેવું જોઈએ, ? માટે તેનો ત્યાગ કરી પરીબ્રહ્મ નારાયણનું ભ-
જન કરો.

જાપદકૈં યોગેશ્વર, ભગે રહત અનુ રાગ,

સાવધાન સોંડી જિયે, નામ ધરે વૈરાગ. ૫૬

તે પરીબ્રહ્મ નારાયણ કેવા છે કે જેની પગની રજને માટે
મ્હોટા મ્હોટા યોગેશ્વરો ધણી કઠણ તપશ્ચરીયાઓ કરી રહ્યા છે,
માટે સાવધાન થઇને આ જુદી મોહ માયા છોડી દેઇ, સાવધાન
થઈને યોગ વૈરાગ્ય જેને કહ્યું છે તેનું સાધન કરો.

નૈન મૂંઢિ મુખ મૈન ગહિ, ત્રિગુન રહિત નિજ ધામ,

સમૈ તુમહિ મૈ દષિ હૈં, આપહિ આતમ રામ. ૫૭

અને તે યોગ કેવી રીતે સાધવો, તે હું તમને કહું છું, તે

સાંભળો. આંખો મીચી મુનિષ્ટ (મોડેથી કદ પણુ જોણવું નહીં) વળી પોતાના ધરનો તથા રાજસ તામસ અને અહંકારનો ત્યાગ કરી યોગ સાધવો. એમ કરવાથી તમે તમારા ઘટમાં તાદ્રશ્ય પ્રત્યક્ષ દેખવાને સામર્થ્ય થશે.

મધુકર અંતર કઠિનહૈ, કઠિન ખાત કહિ જાત,

જૂખ મરે દિન સાતલોં, સિંધ ઘાંસ નહિ ખાત. ૫૮

આ વાર્તા સાંભળી ગોપીયોને ઘણુંજ માહુત્તાગ્યું. પછી ઉદ્ધવજીનું સ્વામ સ્વરૂપ હોવાથી ભગવાનો અજંકાર આપી રીસથી કહે છે. હે મધુકર માણસને ઘણી તરેહનો વીચાર કરવાનો છે. સીંધ સાત દીવસ લાંબા કરે, પણુ ઘાસ ખાય નહીં. તેમજ અગતે શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર વગર અનેક પ્રકારનાં દુઃખ સહન કરવાં પડે છે, તે વેઠીશુ પણુ તેને તજી અન્યદેવની, ઉપાસના કોઇ દીવસ કરનાર નથી.

યદપિ યોગ પ્રસિદ્ધ હૈ, તે તુમહિ લે જાડી,

ખંહુરયો નાહિન પાઈહૈ, અંસો ઉત્તમ દાડી. ૫૯

યોગની વાત જો તમે કહી, તે આખી પૃથ્વીમાં પ્રખ્યાત છે. ને તે સર્વેના જાણવામાં છે. તો અહીંથી તમે મથુરાં જાઓ ત્યારે સધળો યોગ લેતા જાને. ફરી ફરી આવો દાવ આવનાર નથી. મતઙ્ગ કે અહીં કોઈ યોગનું ધરાક નથી તે ગાયોં માર્યોં ફરે છે. તેથી તમને લેઇ જવાને શુભળ પડશે.

ઉધ્વ તાતેં દેખિહૈ, તત્વ રૂપ તન માંહ,

સોહમસો સિખવત કહા, તુમહી સાધત નાહ. ૬૦

અને એમ થવાથી હે ઉદ્ધવજી તમે પોતાના શરીરમાં તત્વ રૂપ રાત્રી દીવસ જોયા કરશો. તમે તો યોગ સાધતા નથી ને અગતે શું શોખામણુ દેવા આવ્યા છો. ?

યહતો ઉનકોં ચાહિયે, જિનકે અંતર રાય.

દાદરતો જલ બિન જિયે, મીન તુરત મર જાય. ૬૧

એવી વાતો તો કોને બેઝશ્મે, જેનાં અતઃકર્ણ શુદ્ધ નથી.
ને જ્યાં અંતરગટ રહેલા છે ત્યાં. કેવી પેઠે કે દેડકાને તો જળ
વગર ચાલે પણ ખરું. ને તે છવે પણ ખરો. ને માછલું તો જ-
ળ જવાથી તુરત પ્રાણ તજે છે.

હું દૂર એકે દોરકે, દાદુર મીન સમાન,

વેજલ બિન માણે ભણે, વે બિછુત તજ પ્રાન. ૬૨

એ દેડકા અને માછલું એ બંને પ્રાણી એકજ સ્થળનાં ને
એકજ જગેએ ઉત્પન્ન થયેલાં છે. પરંતુ તેની ચાલ ચલણમાં ત-
થા સગવળમાં ઘણાજ તફાવત છે. જુવો દેડકા તો પ્રાણી સુકાઈ
જવાથી પવનનું બક્ષણ કરીને પોતાનું ચુસ્કાન કરે છે. ને માછ-
લું તો જળ સુકાયે તુરત મરે છે.

ઉધવ એતનો અંતરો, બ્રજ મથુરાં કે લોગ,

વિમુખ કરે વા રૂપકો, જોરિ દહસા જોગ. ૬૩

માટે હું ઉદ્ધવ છુ વૃજના લોક અને મથુરાના લોકમાં એ-
ટલો આંતરોજે. વૃજવાસી તો જે સચુણ સ્વામ સુંદરને બજેછે
તે તેનેજ ભજશે. ને મથુરાના લોક તો કૃષ્ણને તથા અન્ય ઉ-
પાસના પણ કૃતી સંભાષ માને છે.

પઠયે આયે કવનકે, કવન મિત્રકો જાની,

છહાં તુમારી કવનસોં, કહાં કવન પહિચાની. ૬૪

હું ઉદ્ધવ છું તમે કાના મોકલ્યા થકા આડીં આવ્યા છો. ?
આ ગામમાં તમારી ઓળખાણ પીછાણ કોની સાથે છે. ? અને
કયા મીત્રને મળવા આવ્યા છો ?

બચન બચન બાઠી વિથા, નહિ જાનતપર હેત,

મધુકર દાઢે અંગપર, કહાં લોન ધસિ દેત, ૬૫

હે ઉદ્ધવજી આ યોગનાં વચન સાંભળી અમેને આતી પી-
ડ્યાં થાય છે. તમે પારકા હીતની વાત જાણતા નથી. અને હે
મધુકર દાઢેલા અંગની ઉપર લુણુ લગાવે છે. તેથી અમેને ધ-
ણીજ વેદના થાય છે.

તનકારે મનસાવરે, કપટી પરમ પુનીત,

મધુકર લુખ્ધી વાસકે, નિમિષ એકકે મીત, ૬૬

મધુકર એટલે ભગરા તેને ઉક્તી કરી કહે છે, કે હે ભગ-
રા. તારું શરીર કાળુ, તારું મન કાળુ, અને તું અપાર કપટી દી-
સેકે. તું તો પુણીની સુગંધીનો લોભી, માટે જ્યાં સુધી જે પુષ્પની
તારે વાસના લેવી છે, ત્યાંજ સુધીનો તું મીત છે. પછી તને ખી-
લકુત્ર શીકર રહેતી નથી.

તુમતૌ સ્વારથકે સગે, નહીં બેલસેં ભાવ,

ભાવેં યહ ગદિવર બદૌ, ભાવે બરિ ઝરિ જાવ, ૬૭

હે મધુકર (ભગરા) તું તો સ્વારથનો સગો છે. અને તારો
વેલ ઉપર ખીલકુત્ર ભાવ દેખાતો નથી. આજ એ વેલ ફાટી પુ-
લીને ઘંટા યુક્ત થાય, તો તેનો તને હર્ષ નથી. ને કદી બળી ઝળી
રાખ થઈ જાય, તો તેની તને ખીલકુત્ર શીકર જાણાતી નથી.

તુમ તૌ ચરના જિન છુઓ, ઝૈસિ ગતિકે ખીર,

મધુકર રસ આતિ લાલચિ, નહિં જનત પર ખીર.૬૮

હે ભગરા તું તો વેલનો પગથી પગ પર્શ કરતો નથી. એ-
વી તારી આજાકી જણાય છે. કે દુર રહી માત્ર સુવાસ લેઈ
પોતાનો સ્વાર્થ સાધી લે છે. પણ તને પારકી પીડ એટલે એ
વેલનો વીયોગ થયા પછી તેની શી અવસ્થા થાય છે? તેની ખી-
લકુત્ર ફીકર જાણાતી નથી.

રહત નિકટ નિત શ્યામ કે, તાતેં નિપટ ન ખીર.

બિહરેગે હરિ સંગતે, તખ જાનીગે ખીર. ૬૯

ઉદ્ધવજી પ્રત્યે ગોપીકા કહે છે, કે હે વીર તમે તો રાત દીવસ શ્રીકૃષ્ણની પાસે રહો છો. એટલે ચીંતા ફીકર કેવી થાય છે, તેનો તમને બીજકુલ અનુભવ નથી. તો પછી તેની પીડ્યા તમને શાની હોય? બ્યારે કૃષ્ણથી જુદા પડો ત્યારે સરવે બખર પડે, કે વીયોગનું દુઃખ આવું થાય છે.

ઉદ્ધવ હરિ બિહુરન વ્યથા, તુમપેં બીતી નાહિ.

બિહુરેગે જખ શ્યામ તેં, તખ જાનો મન માંહિ. ૭૦

હે ઉદ્ધવજી કૃષ્ણના વીયોગરૂપી સંકટ તમને આજ સુધી દેખાયું નથી પણ બ્યારે તમે જુદા પડશો ત્યારે મનમાં પુરો અનુભવ થશે.

હમ તુમતેં ફેસે કહોં, મધુકર સુનો સંદેહ.

ના હરિ જાતિન પાંતિકે, કહા કરો ઉપદેશ. ૭૧

હે ઉદ્ધવજી અગે તમને કહેવાને યોગ્ય નથી, તોપણ એક અમારો સંદેસો સાંભળો કૃષ્ણની જાત બાતનું કંઈ ઠેકાણું નથી એટલે તમને અમે તેમને શો ઉપદેશ કરીએ. કાઈનું માને એમ જણાવું નથી.

કિત બિધના શિરજી હમેં, કિત દિયે બ્રજકો બાસ.

કિત મિલાપ શ્રીકૃષ્ણસોં, કિત બિહુરનકી બાસ. ૭૨

ગોપીયો ઇશ્વરને ગાયે દોષ મુકી ઉક્તીયી ઉદ્ધવજીને સંબોળાવે છે. હે ઈશ્વર અમને તેં મનુષ્યા દેહ શું કરવા આપી. ? કદી મનુષ્યા દેહ આપી તો ઠીક, પણ આ મનમાં હમારો વાસ શું કરવા ક્યો ? કદી વાસ ક્યો તો પણ ઠીક છે. પણ કૃષ્ણ સાથે હમારો મેળાપ શું કરવા ક્યો ? કદી મેળાપ થયો તો ઠીક

છે, પણ અમારે વીયોગ શા માટે કર્યો ? માટે હે વીયાતા તેં ધ-
ણુંજ ખોડું કર્યું છે.

નયન હમારે મધુકરા, આનન કાણુ મરોજ.

અજ છાંટે તા દિવસતે, ઐરી ભયો મનોજ. ૭૩

હે ઉદ્ધવજી શ્રી કૃષ્ણનું મુખરૂપી જે કમળ તેના લોભી જા-
મરા જેવાં અમારાં નેન, તેજ મુખ કમળ જેમ આનંદ માનતાં
હતાં. જ્યારથી વ્રજ છોડી મથુરાં ગયા ત્યારથી હવે ખીન્નું કમ-
ળો દુઃખદાયક થઈ પડ્યાં છે. કારણ કે જ્યારે એ કમળને જો-
ઈયે છીએ, ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ મુખકમલ યાદ આવે છે.

મન મોહનવે નામ હૈ. મોહન નયન વિશાલ.

મોહન પઠિ કષ્ટ મોહની, લં મોહી અજ ખાલ. ૭૪

હે ઉદ્ધવજી એમનું નામ મોહન છે. વળી એમની આંખ-
માં પણ મોહની છે. તેમ એમણે કંઈ મોહની મંત્ર શીખેલો છે.
તે કારણથી વ્રજની યાજ્ઞાઓ તે ઉપર મોહીત થઈ છે.

સખ અંગ મોહન રૂપ હૈ. મોહન યેનુ રસાલ.

મોહની મૂરતિ માધુરી, મોહન ખચન મરાલ. ૭૫

એમના શરીરના તમામ અવયવો મોહની રૂપ છે. વળી
વાંસળી વગાડે છે તેના સ્વરમાં કંઈ મોહની હોય એમ લાગે
છે. સાક્ષાત મોહની રૂપ એમની મધુર મુરતી દીસે છે. ને સ્ત્રી
મુખથી જે જોડે છે, તેનાં વચન પણ મોહની રૂપ છે.

ખચન ખચન મોહી ત્રીયા, હમ તુમ કેતિક ખાત.

સુરન સહિત સુર યોષિતા, થકિત ધામ નહિં જાત. ૭૬

તેજ કારણથી એમના વચને વ્રજ સ્ત્રીઓ મોહિત થઈ છે.
અમે તથા તમે મોહીત થાઓ એમાં તો શું આશ્ચર્ય છે. પણ
દેવતાઓ અને તેમની સ્ત્રીઓને એટલો મોહ ઉત્પન્ન થયો છે, કે તે

ચક્રીત યદ્ય વ્રજ કોટી સ્વર્ગમાં જતાં નથી.

એક સમે નિશિ શરદકી, મોહન ઐનુ બજાઇ.

બૈન સૈન દે સાંવરૈ, લીન્હી સખે જુલાઇ. ૭૭

હે ઉદ્ધવજી એક દીવસ સદૃપુનગની રાત્રી વીશે. શ્રીકૃષ્ણ ચંદ્રે વાંસળી વગાડી. તેમાં એવું સુંદર ગાયન તથા દરેક ગોપીયોનાં નામ દઇ દઈને સર્વે સખીયોને વનમાં પોતાની પાસે બોલાવી લીધી.

અરસ પરસ હમસોં મિલે કુંજન કિયો વિહાર.

સો સુખ નાહીં બીસરૌ, મુમિરત વારંવાર. ૭૮

તે રાત્રીને સમે અર્સ સ્પર્શ અમોને ગળ્યા. અને અનેક તરેહના કુંજની અંદર કેલી અને વીહાર કર્યા. તે સુખ અમને બીજકુલ વીસરતું નથી. રાત્રી દીવસ વારંવાર ધ્યાદ આપ્યા કરે છે.

એક સમે જલકે વિખે, કરત કેલિ અરૂ સનાન,

ચીર ચોર તરૂપૈં ચઢે, વે યશુદાકે કાન. ૭૯

એક દીવસ અમે કેટલીક સખીયો યુગનાંછમાં ન્હાવા સાં રૂ ગઇ હતી. પછી વસ્ત્રો ત્રકપર મુકીને અમે અનેક પ્રકારના ખેલ કરી શ્રાન કરતાં હતાં. તે વખતે યસોદાજીના કહાન અગા-રાં તમાગ વસ્ત્રો ચોરી લેઇ ગયા. અને કદમના વૃક્ષ ઉપર જઈ બેઠા. તે અમોને ધણા પરીશ્રમથી વસ્ત્રો આપ્યાં.

બહુયો નાહિન બીસરૌ, ભુજ બલકી અનુહારિ,

રાખિ સિયે બ્રજ કુલ સખૈં, નખપર ગિરવર ધારિ. ૮૦

એ કષ્ણના ભુજબળની બલીહારી છે, કે પોતાના એક નખ ઉપર ગીરીવર ધારણ કર્યો. અને ઈંદ્રના કોપથી અમે વૃન્દવાશીનું રક્ષણ કર્યું. એવાં એવાં અનેક પ્રાક્રમ તેમણે કર્યા છે.

તે અમે નજરે જોયાં છે. તે હમને કેમ વીસરે?

એક સમે ઘ્રજકે ઝિઝે, કુંજ કુંજ ઘ્રજ ધામ,
હરિ હમરો કીડા કરી, પલ પલ પૂરન કામ. ૮૧

એક દીવસની વાત છે કે એક વખત કુંજ કુંજની ગલી-
યોમાં કૃષ્ણ અમારાથી અનેક વીધીની કીડા કેલી કરી, અમારા
ગનના ગતોદય પગપગમાં પૂર્ણ કરેલા છે.

એક દિવસ ઇક ગોપિકા. ગઇ મહુકે દ્વાર.
દ્વિ ચોરત રોકે હરી, ચાલે ચાપટ માર. ૮૨

એક દીવસ એક ગોપીકા કંઈ કાગસર કાઢ પાડોશીને ઘેર
ગઇ હતી. તેવામાં લાગ જોઇ હરી તેના ઘરમાં દહીની ચોરી
કરતા પેડા હતા. તેવામાં ગોપી પાછી પોતાના ઘરમાં આવી જીવે
છે તો કૃષ્ણને દીડા. હરીયે તેના ગાલ ઉપર એક લાપેટ મારી
હસ્તા હસ્તા આદ્યા ગયા. ગોપીકા વીરમે થઇને કાંઈપણ બોલ્યા
આદ્યા વગર ગાલથી થઈત થઇ દાગમુઠની પેટે ઉભી રહી.

એક દિવસ હરિ હમ મિલે, ગયે સાંકરી પોર,
મટુકી પટુકી ભૂમિપર, હસે હારકોં તોર. ૮૩

એક દીવસ તો સાંકડી પાળમાં મારો ને કૃષ્ણનો મેળાપ
થયો. ત્યાં મારી દહીની મટુકી પૃથ્વી ઉપર પછાડી ભાગી નાંખી.
ને મારી કોટનો હારે તોડી હસ્તા હસ્તા આદ્યા ગયા.

ઐસી દિન દિનકી કથા, ખરનત નાહીં ઓર,
હમરિયે જનત સખે, મોહન ચિત્તકે ચોર. ૮૪

એવી દીન દીન પ્રત્યેની અનેક લીલાનું અમે કેટલુક વર્ણ-
ન કરીયે. જે અપાર સીધુ ચરીતનો ભેદ માત્ર અમેજ જાણીયે
છીયે. અને એ મોહન ચીતનો ચોર હમારા ગનનો સત્તજો બા-
વાર્થ સમજે છે. એ અપાર લીલાની ખીજને ખજર પડતી નથી.

લિલા ગોકુલ ગાઉકી, હમ જનત મન માંહ,
ઉદ્ધવ તુમ શ્રવને મુની, નયન દખિયે નાંહ. ૮૫

ગોકુળ ગામની જે અસોડીક લીલા તે અમેજ જાણીએ છીએ. ઉદ્ધવજી ? તમે તો દાને સાંજળી હશે. પણ જેવામાં ને દેખવામાં ઘણો તફાવત પડે છે.

જો તુમ લાયે યોગકોં, યદુ પતિકે પરધાન,
હરિ રસકી સિંચી સખે, નહિ ભાવત રસ આન. ૮૬

હું યદુપતીના પ્રધાન ઉદ્ધવજી, તમે તો જોગ લેધને આ-
વ્યા. અને અગનેજીપદેશ દેધને જોગ સધાવો છો. પણ અમારાં
તન રૂપી વેણી કૃષ્ણ રસથી સીંચાઈને પ્રવૃત્તિત થઈએ છીએ. મા-
ટે હવે જીજ્ઞે રસ અગને ભાવનો નથી.

પતિશ્રતા કાહુ રંકકી, સાખિ ભરત સખ ગાઉ,
જદપિ ભજે કો ભૂપકો, તો વ્યભિચારી નાઉ. ૮૭

કોઈ ગરીબ પત્નીની સ્ત્રી પોતાનાજ પતીની આસ્તા સદી-
ત સેવા કરે છે. તો તેને પતીવ્રતા આખી દુનીયાં કહે છે. કોઈ
સ્ત્રી પોતાના પતી ઉપર અભાવ રાખી કોઈ રાજની સાથે પ્રીતી
કરવા ધારે, તો તેને વંચીચારણી સહુ કહેશે. તેમજ સાકાર રૂપ
શ્રીકૃષ્ણચંદ્રને તજી નીરાકાર બ્રહ્મને ભજી વ્યભિચારણીનો અપ-
વાદ લેવાને અગરી જીવકુત્ત ખુશી નથી.

શીપ રહત સાગર વિષે, મન મેલાપ નહિ લેત,
મધુકર યહુ ઉત્તમ તો, સ્વાત ખુદસોં હેત. ૮૮

જુઓ કે શીપ સમૂદ્રમાં રહેછે. પણ પોતાના મનથી તેના
પાણીનો જીલકુત્ત અંગીકાર કરતી નથી. અને જ્યારે સ્વાતી ખુદનો
વર્ષાદ આવેછે ત્યારે જળની ઉપર આવી તે ખુદને ગ્રહણ કરે છે.
જો શીપનો કેવો ઉત્તમ વિચાર છે? તેમજ આ સંસારરૂપી સમૂ-

દ્રગાં ગોપીકાંડી જે શીષ છે, તે અન્ય ઉપાસનાથી બીજકુલ શંક
નથી. એક શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર ૩૫ સ્વાતી બીંદુનીજ લોભાયમાન છે.

માન સરોવર તેં ઉડે, આન ભૂમિ ચલિ જાહિ,

ત્રિધિ વાહન સુધુ ધિરતી, તૌ ઉચ્છિષ્ટ નહિ ખાહિ. ૮૬

માન સરોવરના જે હંસ મોતીનો ચારો કરવાવાળા તે માન સરો-
વરનો વીયોગ હોવાથી કાઈ અન્ય સરોવરમાં જાય, અને ભુખથી અ-
તી પીડયા પામે તોપણ તે શંખલા કે છીપોલીયો ખાનાર નથી. તે
મજ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર વગર અમે અન્ય દેવની ઉપાસના કરનાર નથી.

જલનાહિન થોરો કછુ, સાગર નદિ નિવાસ,

સ્વાતિ યુદ આતક પિયે, ઓ સખ છુડ સમાન. ૯૦

આ પૃથ્વીમાં કંઈ પાણીની જોડ નથી. સમૂદ્ર નદીયો ત-
ળાવ એ જળથી ભરપુર છે. છતાં આતક પક્ષી તો એ પાણીને
જુહુ પાણી સગળે છે. અને સ્વાતીયુદ પીયે છે. તે થોડુ મળે
છે તોપણ પોતાના મનમાં સંતોષ પામી પોતાની તૃપ્તિ સગાવે
છે. તેમજ શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર ૩૫ સ્વાતી જળ તે અમો મજવાશી
આતકૃષ્ તેનીજ આહના રાખીયે છીયે. અને સમૂદ્ર નદી તળાવ
જળ ૩૫ જે અન્ય દેવ તેની અગતે જરાપણ આહના નથી.

એઢૌ નયન ગિરાટકે, નિગમ કહત હૈ નીત,

ઉડિ ચક્રાર અંતર ત્રિયો, દિનકર અરિ શશિમીત. ૯૧

વૈરાટ સ્વરૂપનાં જે નેત્ર છે. તેને ચંદ્ર અને સૂર્ય એયું વેદ
કહેછે. પણ ચક્રાર પક્ષીને તો ચંદ્ર અતી ખારો લાગેછે. ને સૂર્યનો
અનાદર કરે છે. તેમજ ચક્રાર ૩૫ અમે વ્રીજવાશીયો કૃષ્ણ ૩૫
ચંદ્રનાંજ લોભી છીયે. કદાપી કાષ્ટ કહેશે કે જેમ સૂર્ય અને ચંદ્ર
એકજ વૈરાટનાં નેત્ર છે. તેમજ કૃષ્ણ અને બ્રહ્માને કાઈ એકજ
જ કહે તો શું થયું? અમે તો કૃષ્ણ ચંદ્રનાં લોભી ચક્રાર છીયે.

વેલિ હોત વરખા સમૈ, કરત પ્રક્ષ સૌ પ્રીતિ

પ્રાન ગયે છોડે નહીં, અપની ઉત્તમ રીતિ. ૯૨

આંખાસાની અંદર વેલ ઉત્પન થાય છે. અને તે વૃક્ષની સાથે પ્રીતી સહીત મીઠાઈ કરેછે. પછી વૃક્ષના ગનમાં પ્રીતીનો આવેશ હોય કે નહીં. તે વાત વેલ પોતાના ગનમાં કાંઈપણ ન લાવતાં પ્રાણુ જતા સુધી તે વૃક્ષને છોડતી નથી. એ એનામાં ઉત્તમ પ્રકારનો એક સદગુણ રહેલો છે. તેગજ કૃષ્ણ રૂપી વૃક્ષને પ્રજાવાશી રૂપી વેલ લપટાઈ છે, તે એગના મનમાં અમારો અનાદર હશે, પરંતુ અમે તો જીવ જતાં સુધી છોડનાર નથી.

હમતો નર દેહી ધરી. ઇતની જાનત નાહિ,

રસ તજિ ભજિયે યોગકો, ભંગ હોત વ્રત માંહિ. ૯૩

હમે તો મનુષ્યા દેહમાં આવી કંઈ વધારે જાણુતાં નથી, પણ એટલી ખચર છે કે સુંદર શ્રંગાર રસનો ત્યાગ કરી હવે યોગ સાધીએ તો અમારું પતીવ્રત ભંગ થાય.

કરિતે આયે સૌ કરત, ઊંચ નીચસોં સંગ,

હમ કબહૂ નાહિન કિયે, ઇજ્જલાવ વ્રત ભંગ. ૯૪

હે ઉદ્ધવજી વ્યભાચારી સ્ત્રીની પેઠે એકની માયા છોડીને બીજા સંગે પ્રીતી કરે છે. તેવું કાગતો જે કરતું આવ્યું તેજ કરે. (એ કાગ તો કૃષ્ણતું છે.) અને અમારું તો દ્રઢ વ્રત એવું કે જે મીઠ કર્યા તે સચ છે. પછી બીજને સાદ્ધ તેવો હોય પણ તે તરફ ચીતવૃત્તી જવાનીજ નહીં. તેગજ શ્રીકૃષ્ણચંદ્રની સાથે અમારી જે પ્રીતી જોડાયેલી છે, તે કદી છુટી પડનાર નથી. પછી તમારો પ્રહા ગમે તેટલો મોટો હોય, તો જી તે તરફ અમારા ગનની સાદ્ધના કદી પણ થતાની નથી.

યદપિ કુબજા તુરત હૈ, તો હ કંસકિ દાસિ,

લયન ગવન કીનો હરિ, તમકોં સેવક પાસિ. ૯૫

અમે એક નવીન ખગર સાંભળી છે કે, કૃષ્ણ કુળજને ઘેર ગયા. અને તેને પટરાણી કરી. તે તમ જેવા મીત્રોની સલાહથી થયું હશે. ગમે તેટલી તેને રાણી પ્રમાણે ગણો, પણ આખરનો કંસની દારી છે. તમારા વગર એવી ઉત્તમ સલાહ દ્રાણુ આપે?

આપ લછન તેં ના ડરો, ખડે ભૂપકે પૂત,

કીવે સાંચે સાંવરે, કી તુમ સાંચે દૂત. ૯૬

તમે તો મોટા રાજના પૂત્ર એટલે પોતાના અપદ્મક્ષણનો જરા પણ ડર રાખતા નથી. અને એ સમંધી તમને કહી પણ કોણ શકે? સાચા જોલાને સલવાદી તો કાંતો કૃષ્ણ કે કાંતો તમે. પછી તમારા કહેવાનો કેમ ઈત્યાદિ ન આવે. ? જે કહો તે ખરું.

એહિ કઠિન લાગત હુમેં, સુનો શ્યામકે હેત,

ઉહાં જાય કુખજ રચી, હુમેં યોગ શિખ દેત. ૯૭

અમને માહુ લાગવાનું તથા રીસ ચડવાનું એક પકડુ કારણ એ છે કે ત્યાં જઈને (મથુરાં જઈને) એમણે તો કુળજને પટરાણી કરી. અને નાના પ્રકારના સુખ વૈભોગ ભોગવે છે. ને અમારે માટે યોગ સાધવાની શીખાગણ દે છે. કહો એ કેવો ન્યાય કહેવાય?

જે કછુ લિખ્યો લિલાટ મે, ખિછુરન મિલન સંયોગ,

દોપ કવનકો દીજિયે, જનત હે સખ લોગ. ૯૮

આ દુનીયાંની અંદર સર્વને એટલી તો ખગર છે કે જે વિ-યોગ સંયોગ મેળાપ વગેરે જે લેલાટમાં વિનિયે આંક લખેલા છે, તે પ્રમાણે જન્યાં જન્ય છે. માટે એ વીશે અમે કાને દોપ દઈએ. ?

દેહ ધરી જા કારને. લગિ હો તાકી કામ,

મન ધટ યહ રસસોં ભર્યો, નહીં યોગકો ઠામ. ૯૯

જેને માટે આ દેહ ધારણ કરેલી છે. તેનાજ કામમાં આવશે.

(કૃષ્ણ ચંદ્રને માટેજ આ દેહ ઉત્પન્ન થયેલો છે, તે એ શીવાય અન્ય બાકીની થવાનીજ નથી) કેમકે આત્મરૂપી ધડાગાં કૃષ્ણરસ ભરેલો છે. તેમાં યોગ અને બ્રહ્મને રહેવાને જરૂરપણુ જગો નથી.

**મોર મુગટ કમ્બુ કાઢની, કુંડલ તિલક સુભાલ,
પીતાંબર છુદ્ધધંટિકા, ઉર વૈજયંતી માલ. ૧૦૦**

અમારા મનમાં રાત્રી દીવસ કેવી મનહર મૂરતીનું ધ્યાન રહે છે, તે સાંભળો. માથા ઉપર મોરના પીંછાનો મુગટ પીતાંબરનો કમ્બ વાળ્યો થકો, કાનમાં મકરાકર્ત કુંડળ જાગકર્તા થકાં, અને ભાજ ઉપર ઉર્ધ્વ પુંડ્ર (તીવ્રક જેને શોભે છે) પીતાંબરથી કેડ બાંધેલી, વળી કેડે ધુધરીવાળો કંદોરો, અને છાતી ઉપર જેને વૈજયંતી માળા ખિરાજ-માન છે. તેવી મોહની મૂરતીનું ધ્યાન અટપોર હમારા મનમાં છે.

**કર લકુટી મુરલી ગાહે, ધુધર વારે કેશ,
વે હુમરે નેન ન ખસે, સ્યામ મનોહર વેશ. ૧૦૧**

વળી જેના એક હાથમાં રંગીતલાલ લાકડી છે. ને બીજા હાથમાં વાંમળી ઝાલેલી છે. જેના ધુધરવાળા કેશ વળેલા છે. સ્યામ સુંદર જેનું સ્વરૂપ છે. એવી મનહર મૂરતી અમારી આંખોમાં સમાઈ રહેલી છે. તે કારણથી હું ઉદ્ધવજી તમારો ઉપદેશ અગતે બીલકુલ પસંદ આવતો નથી.

તખ ઉદ્ધવ એસો કલો, ધન્ય ધન્ય વ્રજ નારિ.

પ્રેમ ભક્તિ રસમસ કિયે, સ્યામ ભુજ ઉર ધારિ. ૧૦૨

ત્યારે ઉદ્ધવ ગોપીયો પ્રત્યે કહેવા લાગ્યા. કે હું ગોપીકા તમને ધન્ય ધન્ય છે. પ્રેમ ભક્તિના ભક્તીથી તમે શ્રીકૃષ્ણને રસમસ કરેલા છે. અને હમેશાં તેમનો હાથ તમારા ઉપર છે. તેથી તમારો ભક્તીભાવ સર્વોત્તમ છે. તમને હજારવાર ધન્ય છે.

યહુ લિલા તુમ કારને, ગોપ વેષ અવતાર,

નિરંત્ર તો સહન લયે, તુમ તો કરન વિહાર. ૧૦૩

આ તમારી પ્રેમ લક્ષણા ભક્તીમાં લીન થઇ પરીબ્રજ નારાયણે
ગોપ વેપ ધારણ કરી નીચુંણના સગુણ થયાછે. તે ક્રમ તમારી મન
કામના પૂર્ણ કરવાને સાધન, તમને ધન્ય છે. તમારા જીવતરને ધન્ય છે.

નિગમ જાહિકોં ગાયત, અગમન પાવે અંત.

સો તુમારે જીઠન ગહે, શ્રીપતિ શ્રીભગવંત. ૧૦૪

હે પ્રજવાશીયો. જેનો વેદ પણ ભેદ પામ્યા નથી. અને તે-
તી નેતી કરી ને ઉચ્ચાર કરે છે. તેવા જે પરીબ્રજ નારાયણ
તમારી પ્રેમ લક્ષણા ભક્તીમાં મગ્ન થઇ તમારે ઉચ્ચિષ્ટ આરોગ-
વાને જરા પણ આવકો ખાતા નથી.

યોગેશ્વર પાવે નહીં, સિદ્ધ સમાધિ લગાઇ,

સો તુમારે રસખસ લયે, બન બન ચારત ગાઇ. ૧૦૫

હે પ્રજવાશીયો યોગેશ્વર પોતાનો યોગસાધી હજારો વર્ષ
તપશ્ચા કરે છે. અને સિદ્ધ લોકો ઘણી લાંબી મુદત સુધી સમા-
ધી લગાવે છે. તો પણ તેમને મળતા કે દરશન દેતા નથી. કે
સ્વપનામાં પણ દેખાતા નથી. તે તમારા પ્રેમમાં અતી મગ્ન થઇ
ગયા છે. અને વનમાં તમારી સાથે ગાયો ચરાવે છે.

કહત સુનત યૈસી કથા, ઉડાં રહે ખટ માસ,

તખ ઉધ્ધવ આજ્ઞા લઇ, હરી ચરનનકી આશ. ૧૦૬

એવી એવી હરી ચરચાની વારતા કરતાં ઉધ્ધવ ગોખીકાને
છ માસ થઇ ગયા. તે જાણ્યા નહીં. તો પણ એ અપાર સીં-
ધુનો થાગ આવ્યો નહીં. પછી ઉધ્ધવજીએ હાથ જોડી વીનતી ક-
રી કે હવે તો મને રજા આપો તો સાર. કેમકે શ્રીકૃષ્ણચંદ્રના
મર્ણ્ય કમળના દરશનની અતી અખીલાખા થઇ છે.

નંદ મિલે યસુદા મિલિ. મિલે ગોપ અરૂ ગ્યાલ,

વંદન કરિ કરિ બાહુરે, ઉધ્ધવ ચલે કૃપાલ. ૧૦૭

નંદજી યશોદાજી ગોપ અને ગોપીયોને નમૂના પૂર્વક નમ-
સ્કાર કરી વીદાયગીરી લઈ ઉદ્ધવજી મથુરાં જવાને તત્પર થયા.

નંદ કહી યસુદા કહી, ગોપિન કહી બહોરી,
વેરજધાની રમિ રહે, બ્રજકો નાતો તોરી. ૧૦૮

નંદજી યશોદાજી ગોપીયો અને ગોપે ઉદ્ધવજી પત્ન્યે કહ્યું કે
હવે તો કૃષ્ણ મથુરાં નગરીની રાજધાનીમાં જીરાજ્યા, એટલે
આ વ્રજની સગાઇ સમઘ અને પ્રીતી તોડી એમ જણાય છે.

અખ કબહુકે દરિ હે કૃપા, સેવકે અપને જાનિ.

હરિ હમતે નહિ ખિસરો, પૂરબલિ પહિયાન. ૧૦૯

હવે શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર દ્વારા ઉપર કૃપા કરી કોઈ દીવસ અત્રે
પધારશે? હમારે તો જાણે પૂર્વ જન્મની પ્રીતી હોય તેમ હમારા
હૃદયથી ક્ષણ્વં માત્ર વીસરતા નથી. એટલું કહી સર્વે રૂદન કરતાં
ઉદ્ધવજીને વળાવી આગ તરફ પાછાં વળતાં કહેણે.

તખ ઉદ્ધવ આયે ઘણાં, કૃષ્ણચંદ્ર કે ધામ.

પાય લાગ વંદન કિયો, બોલત લઇ લઇ નામ. ૧૧૦

હવે ઉદ્ધવજી મથુરાં નગરીમાં શ્રીકૃષ્ણચંદ્રની પાસે આગ્યા અને
પગે લાગી સાષ્ટાંગ કર્યો. પછી વ્રજવાશીયોનો જે સંદેશો લાવ્યા
હતા તેઓનાં નામ દઇ દર્શને તેનું ચચારયીત વરણન કરવા લાગ્યા.

બાલ બાલ સખ ગોપિકા, બ્રજ કે જીવન આન્ય,

તુમહિ પાય લાગન કહો, સુન હુ દેવ બ્રહ્મ એય. ૧૧૧

હે મહારાજ ગોપ અને ગોપના બાળકો અને ગોપીઓ અને
વ્રજવાશીયો તમાંમે સાષ્ટાંગ ઉડાત કહ્યા છે. અને તેમણે મારી
સાથે દેટલોફ સંદેશો કહ્યાઓ છે. તે હું પ્રમુ તમે સાંભળો.

નંદ યસોદા હેતકી, કહીયે કહા બનાય,

કેવે જાનત તુમ ભલે, મોયે કહી ન જાય. ૧૧૨

નંદજી અને યશોદાજીના અચાહ હેતનું વરણન કરવાને હું

શક્તિવાન નથી. એમના સ્નેહનો મને કંઈ પાર જડતો નથી. કાંતો એ જાણે છે. કે આપ જાણો છો. મારાથી કદી સંકાતું નથી. જેમ મુઠે મીઠાઈ ખાધી હોય અને જીમ્મને જાહેર કરવું હોય તો હસતો જાય, અને કાળજીથી કુટતો જાય, પણ મોડેથી જોલી શકે નહીં તેમ મારે થયું છે.

વે ચિત્ત તે ઠારત નહિ, રામ કષ્ટ કી જોર.

મધુ નાયક મુરલી ગહે, મરતિ મધુર કિશોર. ૧૧૩

નંદજી અને યશોદાજી આપને ક્ષણ માત્ર પણ વીસારતાં નથી. આપનું તથા જગદેવજીનું રાત્રી દીવસ ચીતવન કરે છે. આપ મોરલાંધર નાયક (ધણુ ચતુર) અને જગરામજી કીશોર વચના માધુરી મૂરતીનું ધ્યાન ધરે છે.

એગોપિનકે પ્રેમકી, મહિમા કછુક અનંત,

મૈ પુછી ખટ માસલોં, તોહુન પાયો અંત. ૧૧૪

હે મહારાજ ગોપીયોના પ્રેમનો બ્યારે હું વીચાર કરું છું તો તેનો તો કંઈ પાર જડતો નથી. તેમની પ્રેમવદ્ધાણા બક્તીરૂપી અયાક જગમાં છ મહાના સુધી પુખ્તી મારી તો પણ થાહ પામ્યો નહોં.

દેહ ગેહ સખ છોડિ કે, ધરત રૂપકો ધ્યાન,

ઉનકો ભજન બિચારિએ, ઝોર સખ કીકો જ્ઞાન. ૧૧૫

હે મહારાજ ગોપીયોના તો દેહનું પણ જીવકુત્ર બાન નથી. અને પોતાના ધરની પણ સુધી નથી. માત્ર સુખદાયક આપના રૂપનું ધ્યાન ધરે છે, સાચી બક્તી તો એમનીજ છે. જાકી જીમ લોકો બક્તી કરે છે, પણ શીકી લાગે છે.

સંત પુરૂષ ભૂતલ જીતે, તે સખ બ્રજકી નારિ,

ચરન શરન લાગે રહે, મિથ્યા યોગ બિચારો. ૧૧૬

જે આ પૃથ્વીમાં સંત પુરૂષ કહેવાય છે. તેજ ગોપીયો છે. કમકે હે મહારાજ આપના ચર્ચારજીંદનો શણે પકડેલો છે. અને યોગ સમાધીને તે મીથ્યા સમજે છે, માત્ર મનહર મદન

મોહનના સ્વરૂપનું ધ્યાન ધરે છે.

ઉનકો યુન નિત ગામ્યે, કરિ કરિ ઉત્તમ પ્રીતિ,
મેં નાહીં દેખી સુની, વ્રજવાસિનકી રીતિ. ૧૧૭

હું વ્રજવાસીની પ્રીતની રીતમાં આજ મુધી આનંદ્યો હ-
તો. પણ આપની આજ્ઞાથી હું ત્યાં ગયો, ત્યારે મારી ખાત્રી
યર્થ કે વ્રજવાસીના સરખો પ્રેમ કંઈ પણ જોવામાં કે સાંભળ-
વામાં આવ્યો નથી. માટે હું પ્રભુ વ્રજવાસીની સાથે ઉત્તમ પ્ર-
કારની આપ પ્રીતી કરી તેમના યુગ્મના આદક થઈ બ્રહ્મ કરશે.

તમ હરિ ઉદ્ધવતેં કહી, હું જનન સખ અંગ,
મેં કમહુ છાંડો નહીં, અજવાસિનકો સંગ. ૧૧૮

ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ઉદ્ધવજીને કહે છે કે તમે જે કહો છો તે
સર્વે હું જાણું છું. મારા રોગ રોગ પ્રતી તેનો આવેશ પ્રવશ
પ્રયોગ છે. માટે હું વ્રજવાસીનો સંગ કદી છોડવાનો નથી.

અજ તજ અંત ન જામ હૈં, મેરે તૌ ચહ દેક,
ભૂતસ ભાર ઉતારિ હૈં, ધરિ હૈં રૂપ અનેક. ૧૧૯

હું ઉદ્ધવ મારોતો એવો નીચગ છે કે હું વ્રજને તજ કંઈ
પણ જનાર નથી. માત્ર પૃથ્વી ઉપર દુષ્ટોનો ભાર ઉતારવા સાર
અનેક રૂપ ધારણ કરવાં પડશે. પણ હું વ્રજથી વેગજો નથી.

ઉધવ તુમ જાનો નહીં, પ્રેમ ભક્તિકી રીતિ,
ગોપિન કે સંબંધ તેં, ઉપજે પ્રેમ પ્રતીતિ. ૧૨૦

હું ઉધવજી તમને પ્રેમ લક્ષણા ભક્તોનો અનુભવ નહીં
હતો પણ ગોપીઓ સાથે વાતચીત થવાથી પ્રેમ લક્ષણા ભક્તી
કેવા પ્રકારની છે તે જોઈ તમારી ખાત્રી થઈ હશે.

કૃષ્ણ ભક્તિ સૌં જાનિયે, જાકે અંતર પ્રેમ,
રાખે અપનો ઇષ્ટકો, ગોપનિ કેસો નેમ. ૧૨૧

હવે કવી કહે છે કે જેના મનમાં પ્રેમ ઉત્પન્ન થાય, કૃષ્ણ
અને ગોપીકાનું દ્રષ્ટાંત લેઈ પોતાના ઈષ્ટ દેવ ઉપર એવીજ આ-

સ્તા રાખી અને તેજ નીચગથી વરતવું જોઇએ.

યહ લીલા પ્રજ વાસકી, ગોપી કૃષ્ણ સનેહ,

જન મોહન જે ગાવહી, તે નર ઉત્તમ દેહ. ૧૨૨

આ ગોપી અને કૃષ્ણના સ્નેહ લીલા જે કોઇ ભાવ કરીને
ગાશે અથવા સાંભળશે તે ભગસાગર પાર થશે. અને તેની ઉત્તમ
પ્રકારની ભક્તી ગણાશે.

જો ગાવે શિખે મુને, મન બચ કરમ સહેત,

રસિક રાય પ્રેમ કપા, મન વાંછિત ફલ દેત. ૧૨૩

મન વચન ને કરગથી હેત ધરી જે કોઇ આ સ્નેહ લીલા
ગાશે અથવા શીખશે અથવા સાંભળશે. તો તેના ઉપર હૃદયરની
આતી કૃપા થશે, અને તેને પ્રભુ મન વાંચછીત ફળ આપશે.

ગોપી અરૂ ઉદ્ધવ કથા, ભૂપર પરમ પુનીત,

તીન લોક ચૈદહ ભુવન, બંદનીક શુભ ગીત. ૧૨૪

ગોપી અને ઉદ્ધવના સંવાદની કથા આ પૃથ્વીમાં જે કોઇ
શીખે સાંભળે ગાય, તે સર્ગ મૃત્યુ ને પાતાત તથા ચૈદ લોકમાં
વંદન કરવા યોગ્ય છે.

નાસત સકલ કલેશ અબ, સુખ ઉપજત મન મોદ,

યુગલ ચરન મકરંદ મન, પાવત પરમ વિનોદ. ૧૨૫

આ પ્રભુનું ચરીત્ર સાંભળવાથી અથવા ગાવાથી સર્વ જન-
તના કલેશ દુર થાય છે. અને મનમાં આતી સુખની પ્રાપ્તિ થાય
છે. માટે શ્રીકૃષ્ણચંદ્રના બંનને ચર્ણારણીદની પગરજ રૂપી મ-
કરંદના સુખનો વિનોદ મળે છે.

શ્રીમુકંદ મન મધુ જપહું, સકલ સંત અનુ રાગ,

યશુદા પ્રેમ પ્રવાહમૈ પડે રહત બડ ભાગ. ૧૨૬

શ્રી કૃષ્ણ ભગવાન અને ઉદ્ધવજી તથા સર્વે સંત પુરુષની
કીર્તિ તથા નંદ યશોદાના પ્રેમના પ્રવાહમાં મગ્ન થઇ આ પુ-
સ્તક સમાપ્ત કરું છું.



જાહેર ખબર.

નીચે લખેલી ચોપડીઓ વેચવાની છે.

તે જે સાહેબોને જોઈએ તેમણે રોડડી કીમતથી મંગાવી લેવી.

૧ પાટી લીલાવતી સારસંગ્રહ જે બંધી બતનું ગણીતનું પુસ્તક જે હિંચા ધોરણવાળાને ધણુંજ ઉપયોગી છે.

કીમતમાં પ્રથમ કરતાં ૪ આના ધરાડો કરી માત્ર ૧-૦-૦ ફળદાર રાખી છે. એમાં ૧૧૬ રીતો આપેલી છે.

૨ રમેલક્ષીલા જેમાં પ્રજા બાપાના ૧૨૬ દોહરા છે. અને સુન્દરાતીમાં તેની ટીકા છે. કીમત રૂ. ૦-૧-૬

૩ વસ્તુ નિવાદ એમાં કાગળ, શાહી, ખડીઓ, કલમ, ચાકુ ને લખનાર એ છ જાણીને ઝગડો કવિતામાં છે. કીમત રૂ. ૦-૦-૬

૪ સાંજની વખતે વૈશ્વનાને ગાવાનાં ધોળ પ્રજ્જાપામાં છે કીમત. રૂ. ૦-૦-૬

નીચે લખેલે ઠેકાણેથી મળશે.

અમદાવાદમાં—આર્યોદય પ્રેસમાંથી.

„ પુરસ્કૃતમ ત્રીભોવન નવા વાસમાં.

નડીયાદમાં—સત્યસાગર પ્રેસમાંથી.

પાલનપુરમાં—દલસુખરાગ હરજીવન પાસેથી.

વડોદરામાં—છગનલાલ લલુભાઈ શા. શેઠ સેરીમાં.

„ વડોદરા વત્સલ પ્રેસ.

વાડાસીનોરમાં—અમારી પાસેથી.

ગોધરામાં—ગોકળ ત્રીભોવન આસીસ્ટન્ટ.

શ્રીશંકરમાં—જસવંતરાગ માહેશ્વર પાસેથી.

સહી છગનલાલ ખુશાલજી.

જાહેર ખબર.

આર દરવેશની વારતા બાગ પેહેલો યુગરાતી બાપામાં અ-
ને યુગરાતી લીધીમાં છપાવવાનો છે એમાં વારતાનું મૂળ તથા
પહેલા દરવેશની રમુછ વારતા આવેલી છે. તેનાં રોગલ વારપે-
ચી આશરે સો પૃષ્ઠ થશે. કાચા પુકાથી બનશે. કીમ્મત અ-
ઘાઉથી આપનાર પાસેથી માત્ર છ આના ને પાછળથી આઠ આ-
ના લેવાની રાખી છે. દેશાવરના આદક્રએ રૂ ૦-૧-૦ દપાલ-
ખર્ચનો વધારે વાળશે.

બીજું મોડ બ્રહ્મણની માતી સુધારક ચોપાનીયું સોજ
પૃષ્ઠનું પુરતા આદક્ર થવાથી આવતા બનેશરી માસથી બહાર
પાડવાનો વીચાર છે. પ્રથમથી આદક્ર થઈ પહેલાં પૈસા આપશે તો
દપાલ ખર્ચ સુધાં રૂ ૧-૦-૦ અને પાછળથી પૈસા આપશે તો
રૂ ૧-૮-૦ લેવામાં આવશે. એ બાબત દરેક બાગમાં એક
આગેવાન માણસની મારફત બંદોબસ્ત કરી એકંદરે કામખૂલ-
આવી અમારી તરફ મોકલવે. પૈસા તથા પોતાની સહીયો પણ
લેને આપવી. અગો પણ તેના સરનામાથી ચોપાનીયાં મોકલીશું.

સહી હમનલાલ ખુશાલજી.

મુ. વાડાસીનોર.

